

C-450/19. sz. ügy**Előzetes döntéshozatal iránti kérelem****A benyújtás napja:**

2019. június 13.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Korkein hallinto-oikeus (Finnország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2019. június 10.

Fellebbező:

Kilpailu- ja kuluttajavirasto

A KORKEIN HALLINTO-OIKEUS KÖZBENSŐ VÉGZÉSE**A végzés kelte:**

2019. június 10.

[omissis]

Tárgy

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 267. cikke alapján az Európai Unió Bírósága elé terjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem

Fellebbező

Kilpailu- ja kuluttajavirasto

A megtámadott határozat

A Markkinaoikeus 2016. március 30-i határozata [omissis]

Kérdésfelvetés

1. A Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Finnország) előtt folyamatban lévő versenyjogi ügyben azt kell eldönteni, hogy a Kilpailu- ja kuluttajavirasto (verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság, Finnország) határidőn

belül nyújtotta-e be bíróság kiszabása iránti kérelmét a Markkinaoikeushoz (versenybíróság, Finnország). Az ügy értékelése szempontjából az bír jelentőséggel, hogy feltételezhetően meddig tart a versenytársak versenyszabályokkal szembeni egységes jogsértése.

2. A versenyjogi jogsértés időtartamának értékelésére több körülmény is hatással van a Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság) előtt folyamatban lévő ügyben. A verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság négy különböző időpontot jelölt meg az ügy tárgyalása során a versenyjogi jogsértés megszűnésének feltételezhető legkorábbi időpontjaként. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyát az képezi, hogy meddig feltételezhetőek a gazdasági hatások, és feltételezhetően meddig tart a versenyjogi jogsértés olyan helyzetben, amelyben a kartell két résztvevője közül az egyik a kartellen kívüli gazdasági szereplővel kötött a kartell tárgyát képezőhöz hasonló építési szerződést, ha a munkák az építési szerződés megkötését követő körülbelül két és fél év elteltével fejeződnek be, és e szerződés alapján még a munkák befejezése után is sor kerül kifizetésekre. A szóban forgó munkák egy Észak-Finnországban Keminmaa és Petäjaskoski között létesített 400 kV-os nagyfeszültségű vezetékhez kapcsolódnak; az erre vonatkozó ajánlati felhívás nyomán a szerződést a kartell egyik résztvevőjének, az Eltel Networks Oy-nak ítélték oda. A lent ismertetett előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 101. cikkének versenyjogi rendszerére vonatkozik. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem [eredeti 2. o.] foglalkozik a szerződés versenyjogi értékelésével egyébként összefüggő bizonyítási kérdésekkel.

A jogvita tárgya és a releváns tényállás

3. A Markkinaoikeushoz (versenybíróság) 2014. október 31-én benyújtott, bíróság kiszabása iránti kérelmében a *verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság* (a továbbiakban még: hatóság) azt kérte, hogy a bíróság szabjon ki 35 000 000 euró összegű bírságot az Eltel Networks Oy-jal és az Eltel Group Oy-jal (a továbbiakban együtt még: Eltel) szemben azok egyetemleges kötelezettsége mellett.
4. A hatóság bíróság kiszabása iránti kérelme szerint az Eltel Networks Oy és az Eltel Group Oy megsértette a Laki kilpailunrajoituksista (480/1992,¹ a versenykorlátozásokról szóló 480/1992. sz. törvény) 4. §-át, valamint az EUMSZ 101. cikket azzal, hogy e két társaság a villamosenergia-átvitelre szolgáló finnországi nagyfeszültségű vezetékekkel kapcsolatban az árakra, a haszonkulcsokra, valamint a tervezési és építési munkák felosztására vonatkozó megállapodásokat kötött egymással. A bíróság kiszabása iránti kérelem szerint a versenytársak versenyszabályokkal szembeni egységes jogsértése a versenytárs társaságok képviselőinek több találkozója révén valósult meg, amelyek során megtárgyalták és időnként közösen továbbalakították a nagyfeszültségű

¹ <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1992/19920480>.

vezetékekre vonatkozó jövőbeli szerződésekkel kapcsolatos táblázatos becsléseket, azok árait és a kapcsolódó haszonkulcsokat, valamint egyes munkákat illetően annak kérdését is, hogy a két versenytárs közül melyik valósítja meg a nagyfeszültségű vezetékkel kapcsolatos projektet. A bírság kiszabása iránti kérelem szerint a versenytársak e tiltott együttműködése legkésőbb 2004 októberében kezdődött, és folyamatosan legalább 2011 márciusáig tartott. A bírság kiszabása iránti kérelem szerint egy Finnország egészére kiterjedő kartellről volt szó, amely az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében említett módon hatással lehetett az Európai Unió tagállamai közötti kereskedelemre.

5. 2013. január 31-én a kartell két résztvevője közül az egyik, az Empower Oy, engedékenységi iránti kérelmet nyújtott be a hatósághoz, amely alapján a hatóság vizsgálatot indított a bírság kiszabása iránti kérelemben ismertetett együttműködéssel kapcsolatban. 2014. október 31-én a hatóság a kérelem alapján engedékenységet biztosított az említett társaság számára, minek révén a társaság minden szankció alól mentesült.
6. A nagyfeszültségű vezetékeken végzett munkák ügyfelei a fő hálózatüzemeltető és a regionális hálózatüzemeltetők. A bírság kiszabása iránti kérelem szerint a villamosenergia-hálózattal kapcsolatos tevékenység Finnországban természetes monopóliumnak minősül, mivel az egymást átfedő villamosenergia-hálózatok létesítése gazdaságilag nem kifizetődő. A nagyfeszültségű vezetékkel kapcsolatos munkák esetében a legnagyobb ajánlatkérő a Fingrid Oyj; a Fingrid Oyj a villamos energia elsődleges átvitele során Finnországban használt fő hálózat tulajdonosa, ő felelős a hálózat fejlesztéséért, ügyfelei pedig villamosenergia-ellátással foglalkozó vállalkozások, villamosenergia-termelők, villamosenergia-fogyasztók és villamosenergia-piaci szereplők. A nagyfeszültségű vezetékkel kapcsolatos munkák a tervezést és az építést foglalják magukban. A nagyfeszültségű vezeték létesítésére vonatkozó szerződések gyakran hosszú időtartamúak; a jelen ügyben is ez a helyzet. **[eredeti 3. o.]**
7. 2016. március 30-i megtámadott határozatával a *Markkinaoikeus* (versenybíróság) elévülés miatt elutasította a bírság kiszabása iránti kérelmet.
8. A *Markkinaoikeus* (versenybíróság) határozata szerint nem szabható ki bírság a (318/2004. sz. módosító törvénnyel² módosított) versenykorlátozásokról szóló törvény 22. §-a alapján többek között e törvény 4. §-ának vagy az EUMSZ 101. cikk megsértése miatt, ha nem a versenykorlátozás megszűnésétől vagy a hatóság versenykorlátozásról való tudomásszerzésétől számított öt éven belül nyújtják be a kérelmet a *Markkinaoikeushoz* (versenybíróság). A *Markkinaoikeus* (versenybíróság) úgy vélte, hogy az említett szakasz alapján nem szabható ki bírság az Eltellet szemben a bírság kiszabása iránti 2014. októberi 31-i kérelem nyomán, ha abból indulunk ki, hogy a társaság 2009. október 31-ig megszüntette a versenykorlátozást.

² <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040318>.

9. A Markkinaoikeus (versenybíróság) továbbá azt az álláspontot képviselte határozatában, hogy a hatóság elé terjesztett dokumentumokból nem vonható le az a következtetés, hogy az állítólagos jogsértés bármilyen szempontból 2009. október 31-ig vagy még tovább tartott volna. A bíróság azzal az indokkal utasította el a bíróság kiszabása iránti kérelmet, hogy a kérelmet a versenykorlátozásokról szóló törvény 22. §-ában szabályozott határidő lejárta után nyújtották be.
10. A *verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság* fellebbezést nyújtott be a Markkinaoikeus (versenybíróság) határozatával szemben a Korkein hallinto-oikeushoz (legfelsőbb közigazgatási bíróság) azt kérve, hogy helyezze hatályon kívül a Markkinaoikeus (versenybíróság) határozatát, és szabjon ki 35 000 000 euró összegű bírságot az Eltelrel szemben. A hatóság véleménye szerint megfelelően bizonyította a versenykorlátozás folytatódását, és így határidőn belül nyújtotta be a bíróság kiszabása iránti kérelmet.
11. A hatóság az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet illetően fellebbezésében a versenykorlátozás folytatódásának bizonyítására előadta, hogy az ajánlatok benyújtása előtt az Eltel megállapodásokat kötött versenytársával, az Empowerrel, a társaságok ajánlatainak árazásáról a keminaa–petäjaskoski 400 kV-os nagyfeszültségű vezetékkel kapcsolatos építési beruházásra irányuló szerződésre vonatkozó ajánlati felhívással kapcsolatban, és hogy az említett szerződéssel kapcsolatos tiltott együttműködés legalább 2009. november 12-ig tartott. A hatóság által előterjesztett többi bizonyítékkal együtt ez azt jelenti, hogy téves a Markkinaoikeus (versenybíróság) bírság kiszabása iránti kérelmet elutasító határozata.
12. Megtámadott határozatában a Markkinaoikeus (versenybíróság) úgy értékelte a tényállást, hogy még ha a keminaa–petäjaskoski építési beruházásra irányuló szerződést megelőző különálló tervezési munkára kiterjedt is a kartell, az nem terjedt ki az ugyanezen nagyfeszültségű vezetékkel kapcsolatos projektekre vonatkozó későbbi, építési beruházásra irányuló szerződésre. A tervezési munka 2007 januárjában fejeződött be. **[eredeti 4. o.]**
13. 2007. április 16-i angol nyelvű felhívásával a Fingrid Oyj felhívta az ágazat szereplőit a keminaa–petäjaskoski építkezésre vonatkozó ajánlatok benyújtására. A rögzített árú ajánlatokat a felhívás szerint 2007. június 5-ig kellett benyújtani. A munkák befejezésének határidejeként a felhívás 2009. november 12-t jelölte meg.
14. Az Eltel 2007. június 4-én nyújtotta be az építési projektekre vonatkozó ajánlatát. Az Eltel ajánlata szerint a projektet legkésőbb 2009. november 12-én teljes egészében befejezi, és átadja a megrendelőnek.
15. Ajánlata alapján az Eltelnek ítélték oda a szerződést a fent ismertetett ajánlati felhívás nyomán. Az ügyben előterjesztett dokumentumok szerint az Eltel és a Fingrid Oyj között 2007. június 19-én került sor a szóban forgó építési projektekre

vonatkozó építési szerződés aláírására, a munkákat 2009. november 12-én fejezték be, az utolsó részletet pedig 2010. január 7-én fizették ki a munkákért.

16. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyát a versenykorlátozás időtartamának vizsgálata céljából annak kérdése képezi, hogy feltételezhetően meddig tartanak az állítólagos kartell és a jogellenes ármegállapítás gazdasági hatásai a fent ismertetetthez hasonló, hosszú időtartamú építési projekt esetében.

A nemzeti jogszabályi rendelkezések és a releváns nemzeti ítélkezési gyakorlat

17. Az ügyben alkalmazandó, a – 318/2004. sz. módosító törvénnyel³ módosított – versenykorlátozásokról szóló törvény 1a. §-a értelmében az Európai Közösséget létrehozó szerződés (EKSZ) 81. és 82. cikkének – jelenleg az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk – rendelkezéseit kell alkalmazni, ha a versenykorlátozás hatással lehet az Európai Közösség tagállamai közötti kereskedelemre.
18. A – 318/2004. sz. módosító törvénnyel módosított – versenykorlátozásokról szóló törvény 4. §-ának első bekezdése értelmében tilos az olyan vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és vállalkozások összehangolt magatartása, amelynek célja vagy hatása a verseny érezhető megakadályozása, korlátozása vagy torzítása. Az említett szakasz második bekezdésének 1) pontja értelmében tilos különösen az olyan megállapodás, döntés vagy magatartás, amellyel közvetlenül vagy közvetetten rögzítik a beszerzési vagy eladási árakat, illetve az egyéb üzleti feltételeket, illetve, az említett bekezdés 3) pontja szerint, amellyel felosztják a piacokat vagy a beszerzési forrásokat.
19. A versenykorlátozásokról szóló törvény előkészítő anyagai [omissis] a törvény 4. §-át illetően megállapítják többek között, hogy e szakasz az ajánlattételi kartelleket is tiltja. **[eredeti 5. o.]**
20. A – 318/2004. sz. módosító törvénnyel módosított – versenykorlátozásokról szóló törvény 22. §-a értelmében nem szabható ki bírság többek között a törvény 4. §-ának vagy az EUMSZ 101. cikk megsértése miatt, ha nem a versenykorlátozás megszűnésétől vagy a hatóság versenykorlátozásról való tudomásszerzésétől számított öt éven belül nyújtják be a kérelmet a Markkinaoikeushoz (versenybírság). A versenykorlátozásokról szóló törvény elfogadása céljából benyújtott törvénytervezet [omissis] 22. §-ra vonatkozó különös indokolásából kiderül, hogy a jogalkotó szándéka szerint az ötéves elévülési idő az uniós jogban alkalmazott elévülési idővel azonos.
21. A Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság) a határozatok tárába felvett (KHO 2009:83. és KHO 2013:8. sz.) határozataiban megállapította, hogy abból kell kiindulni, hogy a versenykorlátozásokról szóló törvény 22. §-ában előírt

³ <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040318>.

ötéves elévülési idő a versenyszabályokkal szembeni egységes jogsértés esetén legkorábban akkor kezdődik, amikor ezen egységes folyamattal összefüggésben befejeződött az utolsó cselekmény.

22. A Korkein hallinto-oikeusnak (legfelsőbb közigazgatási bíróság) viszont nem kellett arról döntenie, hogy miként kell értékelni a versenykorlátozás időtartamát és megszűnését olyan helyzetben, amelyben a kartell egyik résztvevője a kartellen kívüli gazdasági szereplővel kötött a kartell tárgyát képezőhöz hasonló építési szerződést, ha a munkák csak évekkel az építési szerződés megkötését követően fejeződnek be, és e szerződés alapján még a munkák befejezése után is sor kerül kifizetésekre.

Az uniós jog vonatkozó rendelkezései

23. Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében a belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása. Ilyenek különösen az olyan megállapodások, döntések és magatartások, amelyekkel közvetlenül vagy közvetetten rögzítik a beszerzési vagy eladási árakat, illetve bármely egyéb üzleti feltételt (az említett rendelkezés a) pontja), vagy felosztják a piacokat vagy a beszerzési forrásokat (c) pont).
24. A Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 25. cikke (1) bekezdésének b) pontjából kiderül, hogy a jelen esetben vélhetően megvalósult jogsértéshez hasonló versenyjogi jogsértések esetén a szankciók kiszabására vonatkozó elévülési idő öt év. Az említett cikk (2) bekezdése értelmében az elévülési idő a jogsértés elkövetésének napján kezdődik. Folyamatos vagy ismétlődő jogsértések esetén azonban az elévülési idő a jogsértés megszűnésének napján kezdődik. **[eredeti 6. o.]**
25. A Bíróság ítélezési gyakorlatában már az EMI Records ítélet (51/75, EU:C:1976:85) elegendőnek tekintette a jogsértés időtartamát illetően, hogy a kartellek megszűnése esetén a formális megszűnést követően fennmaradnak a kartell hatásai. Az ítélet szerint csak akkor tekintendő úgy, hogy a vállalkozások közötti kartell hatásai fennmaradnak, ha a résztvevők magatartása az összejátszás és összehangolás kartellre jellemző ismérveinek fennmaradására enged következtetni, és a kartell által is célul tűzött eredménnyel jár (az ítélet 30. és 31. pontja).
26. Quinn Barlo és társai kontra Bizottság ítéletében (C-70/12 P, EU:C:2013:351) a Bíróság megállapította, hogy a jogsértés időtartamát illetően a Bíróság állandó ítélezési gyakorlata szerint az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk által bevezetett versenyjogi rendszerben a megállapodások, illetve az együttműködés vagy

összejátszás különböző hasonló formáinak gazdasági hatásai bírnak inkább jelentőséggel, mintsem ezek jogi formája. Vállalkozások olyan kartelljei esetében, amelyek már megszűntek, elegendő az EUMSZ 101. cikk alkalmazásához, ha a kartellek hatást fejtenek ki a formális megszűnésüket követően. A jogsértés időtartama tehát azon időtartam függvényében határozható meg, amely alatt a jogsértést elkövető vállalkozások az említett cikk által tiltott magatartást tanúsítottak. Megállapítható tehát, hogy a jogsértés például azon időszak egészében fennállt, amelyben a jogellenes árak hatályban voltak (az ítélet 40. pontja, amely a fent említett EMI Records ítéletre és a Binon ítéletre [243/83, EU:C:1985:284] is hivatkozik).

27. A jogsértés időtartamával ezenkívül a Törvényszék ítélkezési gyakorlata is foglalkozott (lásd többek között: Trelleborg Industrie kontra Bizottság ítélet, T-147/09 és T-148/09, EU:T:2013:259, 68. pont; Nexans France és Nexans kontra Bizottság ítélet, T-449/14, EU:T:2018:456, 129. pont).

A felek releváns érveinek összefoglalása

28. A Korkein hallinto-oikeushoz (legfelsőbb közigazgatási bíróság) fellebbezést benyújtó verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság arra hivatkozott, hogy az előírt ötéves határidőn belül érkezett a Markkinaoikeushoz (versenybíróság) a bíróság kiszabása iránti 2014. októberi 31-i kérelme. A hatóság azzal indokolta álláspontját, hogy a fent említett, a kemina-petäjaskoski építési projektre vonatkozó építési szerződés 2010. január 7-ig, [eredeti 7. o.] az építési munkákért fizetendő utolsó részlet Fingrid Oyj általi kifizetéséig volt hatályban, és ezen időpontig alkalmazták a jogellenes árazást. A versenykorlátozás vagyilagosan már korábban, 2009. november 12-én megszűnt az építési munkák befejezésével. A hatóság szerint a kartell az említett időpontokig fejtette ki a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerinti gazdasági hatásokat a piacon, és okozott kárt a Fingrid Oyj-nak mint ügyfélnek a keretében megállapított kartellár miatt.
29. A hatóság ezenkívül kifejtette, hogy a kartell azon résztvevője által kötött szerződés hatásai, amelynek a szerződést odaítélték, igen konkrétak és hosszan tartóak a kartell keretében megállapított ár megfizetője számára, mivel a kifizetésekre a projekt előrehaladásának megfelelően több éven át kerül sor. Minden olyan évben, amelyben az ügyfél részletfizetéseket teljesít a kartell keretében összehangolt építési projekt tekintetében, a szerződés által az adott évre gyakorolt káros hatások közvetlenül megjelennek a kartellben érintett vállalkozás ügyfélnek tevékenységével kapcsolatos költségekben és ezáltal a gazdasági eredményben, valamint az ügyfélvállalkozás piaci tevékenységében is. Mivel a Fingrid Oyj a hatóság szerint túlzottan magas árat fizetett a munkákért, a magasabb költségek a hálózatüzemeltető fogyasztói áaira, vagyis a villamosenergia-fogyasztók által a villamosenergia-átvitelért fizetett árakra is hatással voltak.

30. A verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság álláspontjának elfogadása azzal járna, hogy a hatóság bírság kiszabása iránti kérelmének benyújtására már pusztán ezen indokokra tekintettel is az ötéves határidőn belül került sor.
31. Az Eltel a bizonyítékok mérlegelésével kapcsolatban előadott indokolásával vitatta, hogy az Eltel és az Empower megállapodásokat kötöttek volna a kemimaa–petäjäskoski építkezést illetően. Az Eltel ezenfelül arra hivatkozott, hogy a versenyjogi jogsértés időtartamát azon időtartam függvényében kell értékelni, amely alatt a jogsértést elkövető vállalkozások tiltott magatartást tanúsítottak. Következésképpen abból kell kiindulni, hogy ajánlati felhívás tárgyát képező munkák esetében az elévülési idő az ajánlat benyújtásának időpontjában kezdődik. Az Eltel 2007. június 4-én nyújtotta be a szóban forgó, építési beruházásra irányuló szerződésre vonatkozó ajánlatát.
32. Az Eltel szerint az elévülési idő vagylagosan az érintett projektre vonatkozó végleges szerződés megkötésének időpontjában kezdődik azokban az esetekben, amelyekben az ár még az ajánlat benyújtását követően is tárgyalások tárgyát képezheti. A jelen ügyben a Fingrid Oyj és az Eltel 2007. június 19-én kötötte meg az építési munkákra vonatkozó szerződést. Az Eltel szerint az ajánlott vagy szerződésben kikötött ár az ajánlat benyújtását vagy legkésőbb a szerződés aláírását követően már akkor sem fejt ki piaci hatásokat, ha az adott projekt folytatódik, vagy az azért fizetendő részleteket még évek elteltével is fizetik. Az Eltel szerint [eredeti 8. o.] annak kérdése, hogy a munkákat milyen ütemterv szerint végzik, vagy hogy azokért mikor fizetnek, nincs hatással a piaci versenyre, mert a megállapodás szerinti ár már nem változik ezen események során. Másfajta értelmezés véletlenszerű, kiszámíthatatlan és a versenykorlátozástól független eredményekkel járna, ami sérti a jobbiztonság elvét.
33. Az Eltel álláspontjának elfogadása esetén a verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság bírság kiszabása iránti kérelmének benyújtására csak az erre meghatározott határidő lejártá után került sor, amennyiben a bírság kiszabása iránti kérelemben egyebekben előadott körülmények közül egyik később bekövetkezett körülmény sem bír jelentőséggel az ügy eldöntése szempontjából.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem szükségessége

34. A Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság) nem tud arról, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata állást foglalt volna az EUMSZ 101. cikk szerinti versenyjogi jogsértés gazdasági hatásainak meghatározásával és a jogsértés időtartamával kapcsolatban olyan helyzetben, amelyben a kartell egyik résztvevője a kartellen kívüli gazdasági szereplővel kötött a kartell tárgyát képezőhöz hasonló építési szerződést, ha a munkák több évvel az építési szerződés megkötését követően fejeződnek be, és e szerződés alapján még a munkák befejezése után is sor kerül kifizetésekre. A Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság) véleménye szerint jogi szempontból tisztázni kell, hogy – a verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság álláspontjának megfelelően – abból lehet-e

kiindulni, hogy a versenyjogi jogsértés addig tart, amíg nem teljesítik maradéktalanul a kartell tárgyat képező, munkákra vonatkozó szerződésből eredő fizetési kötelezettségeket, vagy nem fejeződik be a projekt, vagy – az Etl álláspontjának megfelelően – abból kell-e kiindulni, hogy a jogsértés megszűnik, és az elévülési idő megkezdődik, amint a munkákra vonatkozó ajánlatot benyújtják, vagy a munkákra vonatkozó szerződést aláírják.

35. A Bíróság ítélezési gyakorlata nem tűnik teljesen egyértelműnek a jelen ügy e központi értelmezési kérdésre tekintettel történő értékelése szempontjából. A Bíróság által a Quinn Barlo ítélet fent említett 40. pontjában kifejtettek a szöveg alapján önmagukban azt tűnnek alátámasztani, hogy a versenykorlátozás gazdasági hatásai például azon időszak egészében fennállhatnak, amelyben a jogellenes árak hatályban voltak. Az említett ítéletben szóban forgó versenykorlátozás azonban eltér a jelen ügybeli versenykorlátozástól, és az ítélet alapján nem egyértelmű, hogy a versenyjogi jogsértés időtartamának és a bíróság kiszabása iránti kérelem elévülésének vizsgálata során jelentőség tulajdonítható-e az építési szerződés szerinti munkák befejezésének és azon körülménynek, hogy az építési szerződés szerződő feleinek meddig járnak kifizetések a kartell tárgyat képező munkákért. **[eredeti 9. o.]**
36. A Bíróság ítélezési gyakorlata arra enged következtetni, hogy a versenyjogi jogsértés időtartamának vizsgálat során a versenyellenes magatartás gazdasági hatásai, nem pedig annak jogi formája bír központi jelentőséggel. Az EUMSZ 101. cikkbe ütköző versenykorlátozás gazdasági hatásai az ítélezési gyakorlat szerint akkor is fennmaradhatnak, ha a versenyszabályokkal szembeni, a versenytársak közötti viszonyban egységes folyamatnak tekintendő összetett jogsértés formálisan már megszűnt. A Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság) véleménye szerint elképzelhető, hogy ez amellet szól, hogy az ajánlattételi kartellben megnyilvánuló versenyjogi jogsértés minden esetben azon időpontig tart, amelyben a kartell révén megkárosított szerződő fél maradéktalanul megfizette a kartell keretében megállapított jogellenes árat, mivel az árat illetően a kartell keretében összehangolt építési projekt ezen időszak egészében gazdasági hatásokat gyakorol a kartellben érintett társasággal szerződő fél tevékenységére.
37. Másfelől az is elképzelhető, hogy az ítélezési gyakorlat közvetten azt az Etl által képviselt álláspontot támasztja alá, amely szerint ajánlati felhívás tárgyat képező munkák esetében az árak alkalmazása vagy azok versenyre gyakorolt hatásai az ajánlat benyújtásáig vagy a végleges szerződés megkötéséig tartanak. Ezt követően az ajánlat vagy a szerződés ára már akkor sem fejt ki piaci hatásokat, ha maga az adott projekt még folytatódik.
38. A jelen ügy tárgyat az állítólagos versenyjogi jogsértés gazdasági hatásai és időtartama képezik. Nem kártérítési ügyről van szó, amelynek esetében a nemzeti ítélezési gyakorlat szerint (KKO 2016:11.) alapvetően a szerződés megkötésétől, nem pedig a szerződés szerinti vételár megfizetésétől kell számítani az elévülési időt.

39. Mivel a Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság) tudomása szerint a Bíróság ítélkezési gyakorlata nem tartalmaz olyan ítéleteket, amelyek – a jelen ügghöz hasonlóan – az ajánlatokkal kapcsolatos tiltott együttműködésen alapuló állítólagos kartell esetében a versenyjogi jogsértés elévülésével kapcsolatban foglaltak volna állást, az ügyben a Bíróság előzetes döntését kell kérni. A Bíróság értelmezési kérdéssel kapcsolatos állásfoglalása akkor is döntő hatással van a versenykorlátozás időtartamának és gazdasági hatásainak jogi értékelésére és ezáltal annak eldöntésére is, hogy a verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság az erre meghatározott határidőn belül nyújtotta-e be bíróság kiszabása iránti kérelmét, ha a jelen ügybeli versenykorlátozás időtartamának átfogó vizsgálata során a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyát képezők mellett egyéb körülmények figyelembevételére is sor kerül.

[omissis] **[eredeti 10. o.]**

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

A Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és az EUMSZ 267. cikk alapján előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

Értelmezhető-e úgy az EUMSZ 101. cikk versenyjogi rendszere, hogy olyan helyzetben, amelyben a kartell egyik résztvevője a kartellen kívüli gazdasági szereplővel kötött a kartell tárgyát képezőhöz hasonló építési szerződést, a versenyjogi jogsértés az általa előidézett gazdasági hatások miatt azon időszak egészében fennáll, amelyben a szerződésből eredő szerződéses kötelezettségeket teljesítik, vagy a munkákért járó kifizetéseket teljesítene a szerződő felek részére, vagyis azon időpontig, amelyben kifizetik a munkákért fizetendő utolsó részletet, vagy legalább azon időpontig, amelyben a szóban forgó munkákat befejezik;

vagy azt kell feltételezni, hogy a versenyjogi jogsértés csak azon időpontig tart, amelyben a jogsértést elkövető vállalkozás benyújtotta az érintett munkákra vonatkozó ajánlatát, vagy szerződést kötött a munkák elvégzéséről?

A Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság) a Bíróság által az előzőekben megfogalmazott kérdés tárgyában hozandó előzetes döntés beérkezését követően végleges érdemi határozatot hoz.

[omissis] **[eredeti 11. o.]** [omissis]